

Kitab problemi, daha doğrusu, kitabların oxunmaması problemi Azərbaycanı ağışına alıb. Ötən əsrdə kitab oxumayan, mütləli etməyən adam tək-tük olarsa, evində kitab rəfləri olmayan ailə az-az tapılırdısa, Sovet İttifaqının dağılması ilə demək olar ki, bu ənənə də tamamilə dağıldı. Metro qatarlarında kitab oxuyan sənişinləri krossvord həll edən, daha sonra isə telefonla qurdalanan sənişinlər əvəz etdi. Yeni gələn nəsil latın qrafikalı Azərbaycan əlifbasıyla təhsil aldığından, onlar üçün kiril əlifbasında yazılmış kitabları oxumaq da çətinləşdi. Və müddət mütləli sahəsində uzun "qara xətt" göründü. Kitabların yeni əlifbayla çapı işi yoluna düşdükdən sonra mütləliyə uzaqlaşan adamların, yeni gələn nəslin yenidən kitaba, mütləliyə qayıdışı və gelişi də mürekkəbləşdi. Lakin ötən onilliklə müqayisə-

tab dükənlərinə üz tutanlar? Yoxsa internet əsərində elektron kitablar oxuyurlar, ya da bəlkə, heç oxumayıb internetlə vaxt keçirirlər?

Yolumu ilk olaraq "Ali və Nino" kitab mağazaları şəbəkəsinin 28 MALL Ticarət Mərkəzində yerləşən şöbəsinə saldım. Rəngarəng kitablar adama gəl-gəl deyir. Üç dildə - Azərbaycan, rus, türk dilində çap olunmuş kitablar rəflərdə bərq vururdu. Hər nə cür istəsən - klassik, romantik, detektiv, ümumiyyətlə, hər cür dünyagörüşü səviyyəsinə uyğun kitab vardı. Müştərilər də bir xeyli. Sorğudan məlum oldu ki, hər cür kitabçün bura üz tutan adamlar var. İl boyu satışda olan kitablardan ən çox satılanı gənc yazıçı Rövşən Abdullaoğlunun "Bu şəhərdə kimse yoxdur" romanıdır. Romanın hansı səviyyədə olub-olmadığından danışmayacam. Menecerin dili ilə desək

nirlər. Bundan başqa, Deyl Karneginin "Dostları necə qazanmalı", Stiven R.Kovinin "Yüksək effektiv insanların verdiyi" kitabları da dəbdədir. Klassik ədəbiyyatdansa hələ ara-sıra L.N.Tolstoyu, F.Dostoyevs-

Pal-paltarı kitabdan üstün tutanlar

"Əli və Nino" kitab mağazasından reportaj

də üçüncü minilliyin ikinci onilliyində vəziyyət əvvəlki illərə baxanda xeyli yaxşılaşıb. Sanki yenidən "kitab inqilabı" yaşayırıq və ya bunun astanasındayıq. Yeni tərcümə olunmuş klassik və yeni xarici ədəbiyyat, öz yazıçılarımızın əsərləri yavaş-yavaş piştaxtalarda görünür. İnsanlar yenidən kitaba meyillənməyə başlayırlar. Və bu çox sevindirici haldır. Sovet vaxtının, az qala, unudulmuş "kitab evləri", yeni kitab evləri ilə əvəz olunub.

Bakıda məşhur bir neçə kitab dükəni var. Mənim üçün çox maraqlı oldu ki, görəsən, Bakı sakinləri hansı kitabları oxuyur, hansı kitablara daha çox üstünlük verir, hansıları alırlar?! Ümumiyyətlə, kitab alıcılığı hansı səviyyədədir?! Çoxdurmu ki-

"uçur". İkinci yerdə Qurban Səidin "Əli və Nino" romanıdır ki, yaxşı satılır. Üçüncü yeri Xalid Hüseynin "Çərpələng uçuran" əsəridir. "Min möhtəşəm günəş" və "Və dağlardan səda gəldi" romanları da pis satılır. Sara Jionun "Mart bənövşələri" kitabı da dəbdədir.

Söhbət əsasında müştərilərin oxuyub nəse öyrənmək, özləriyçün yeniliklər açmaq, varlanmaq, ağıllanmaq, iş qurmaq, bir sözlə, şəxsi inkişafı üçün kitablara da maraqlandığını bildim. Belə kitablara seriyasından ən öndə gedən bayraqdar Napoleon Hilin "Düşün və varlan" kitabıdır. Ümumi satış üzrə altıncı yeri tutur. Kitabın oxucuları varlanmaqla bağlı arzuların transformasiyası üçün praktik addımlar atmağı öyrə-

kini, Q.Q.Markesi soruşan müştərilər tapılır. Bu dükəndə rus dilində də xeyli kitab var. Ən çox satılanı Coco Moyesin "Səninlə görüşənə qədər" kitabıdır. İkinci yerdə Xalid Hüseynin "Və dağlardan səda gəldi", üçüncü yerdə isə Qurban Səidin "Əli və Nino" əsəridir. Orxan Pamuk, Elif Şafakın rus dilli alıcıları daha çoxdur. Amma Orxan Pamuk daha əvvəlki kimi bir o qədər də dəbdə deyil.

Dükəndə bir az kitablara və alıcılara nəzər yetirəndən sonra gənclərə də söhbətləşdim. Gənc tələbə qızların əksəriyyəti Elxan Elatlı, Varis və Qaraqanı oxuyurmuş. Çox böyük həvəslə E.Elatlının "Ən yaxın planet", "O gecə yağış yağdı", "Xəyanət", Varisin "Üçbucaq", "Əzilmiş fotosəkillər", Qaraqanın da "Birinci addım", "İkinci addım", "Üçüncü addım" romanlarından danışdılar. Ağız dolusu tərifləyərək, möhtəşəm əsərlər olduğuna inandırmağa çalışdılar. Yanımızda duran satıcı xanım da bu üç müəllifin kitablarının, həqiqətən də çox satıldığını, gənclərin də məhz bunları alıb oxuduğunu etiraf etdi. Həmin qızlara, "bəlkə, "Ali & Nino" dükənindən elə Qurban Səidin "Əli və Nino" əsərini alıb oxuyasız" deməyimi gördüm ki, biri nöqtəni qoymamış cavabımı verdi: "O gün filmə baxdım. Xoşuma gəlmədi!" Belə...

Kitab dükənində alıcı kimi yox, müşayiətçi qismində ziyarətim məni

həm də məlum etdi ki, bizdə poeziya kitablarından çox, nəsr kitablarına tələbat var. Şeir kitabları ümumən çox az alınır. Və alınanlar içərisində gənclərdənsə, klassik Azərbaycan şairlərinin kitablarına daha çox üstünlük verilir. Nizami, Füzuli, Vahid, Sabirin şeirləri toplanan kitablara alıcılar maraq göstərir.

Dükəndə bir xeyli vaxt keçirdim. Kitabları səhifələdim. Doğrudan da, hər cür kitab var. Əsas oxucu olsun! Oxucunun səviyyəli və ya hansı səviyyədə olması isə artıq məsələnin başqa tərəfidir. İstər Tolstoyu, istər Orxan Pamuku, istər Nizamini, istər Varisi, istər Sadaq Budaqlını oxuyan oxucu, istənilən halda oxucudur.

Bu gün bir maraqlı faktı da özüm üçün aşkarladım. Sən demə, oxucular bir neçə qismə bölünmüş. Müsahiblərimdən aldığı cavablardan onları bu cür qruplaşdırdım: Birinci qisim oxucular var ki, onlar ədəbiyyata sevgilərinə görə oxuyur. İkinci qisim oxucular özləri yazıçı, şairdirlər və ona görə də mütləliyə artırırlar. Üçüncü qisim oxucular öz dilləriylə desəm "vaxt öldürmək üçün" boş zamanlarında oxuyurlar. Dördüncü qisim oxucular fərdi inkişaf üçün (sırf inkişafı bağlı kitablara oxuyurlar. Beşinci qisim oxucular dost-tanışlarından geri qalmaq, kitablardan söhbət zamanı "ağızlarına su almamaq" üçün oxuyurlar. Altıncı qisim oxucularsa bizim balaca dostlarımızdır ki, onlar şəkilli kitablardan nağıllar, xırda hekayələr oxuyub, artıq kiçik yaşlarından mütləliyə başlayıblar.

"Ali və Nino"dən çıxıb bir az çöldə dayandım. Sağında-solunda brend mallar satılan dükənlərə boyladım. Müştəri daha çox idi. Bir-iki-siylə söhbətləşmək qərarına gəldim. Kitablara münasibətini, alıb-almadıqlarını, oxuyub-oxumadıqlarını, ədəbiyyata maraqlarını soruşdum. Aldığım cavabların əksəriyyəti bu oldu: "İnternet əsərində kitablara ehtiyac yoxdur. Hər şey internetdə var. Bundan ötrü pul xərcləyib kitab almağa dəyməz!" "Bəs kitab vərəqlərini oxuyub bitirdikcə yeni səhifəyə çevirəndə aldığı həzz, kompüterin gözə ziyanı?" Bunun da cavabı eynən belə oldu: "Xanım, kitablara pul xərcləməkdənsə, özümüzə geyim-keçim alırıq". Təəssüf...

Xanım AYDIN

